

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรมและบทความที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบระบบภาษีอากรนำเข้าระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนภายใต้กรอบการค้าเสรีไทย - จีน ครั้งนี้ได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรมและบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

2.1. แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ภาษีศุลกากร และ อากรขาเข้า อากรขาออก

2.1.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเขตการค้าเสรี

2.1.3 ข้อตกลงด้านการค้าระหว่างประเทศขององค์การการค้าโลก

2.1.4 เขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน

2.1.5 เขตการค้าเสรีไทย-จีน

2.1.6 กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า

2.2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ภาษีศุลกากร และอากรขาเข้า อากรขาออก (อรัญ ธรรมโน , 2548 : 151)

ภาษีศุลกากรเป็นภาษีการบริ โภคประเภทหนึ่งซึ่งเรียกเก็บจากสินค้าผ่านแดน มีทั้ง 2 ลักษณะ คือ อากรขาเข้าเรียกเก็บจากสินค้านำเข้าประเทศ และอากรขาออกซึ่งเรียกเก็บสินค้าส่งออกจากประเทศ โดยอาจจะจัดเก็บตามราคาหรือปริมาณสินค้านำเข้าหรือส่งออก ภาษีศุลกากรเป็นภาษีการบริ โภค ที่มีประวัติการจัดเก็บกันมาเก่าแก่กว่าภาษีการบริ โภคประเภทอื่น ๆ เพราะมนุษย์มีการสัญจรไปมาหากัน นำสินค้านำเข้าซื้อขายแลกเปลี่ยนกันมาช้านาน ทำให้เป็นช่องทางที่รัฐบาลจะสามารถหารายได้จากแหล่งดังกล่าว ในระยะแรก ๆ การเรียกเก็บคงเป็นไปในรูปค่าผ่านทาง แต่ต่อมากงเห็นโอกาสที่จะเก็บรายได้เพิ่มขึ้นจากการที่มีสินค้าหลากหลายข้ามแดน จึงมีการเรียกเก็บโดยคำนึงถึงปริมาณและชนิดของสินค้า คล้าย ๆ กับการเรียกเก็บอากรศุลกากรในปัจจุบัน

ภาษีศุลกากรเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดของประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเพราะ

1. ประเทศกำลังพัฒนา โดยสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ยังไม่มีแหล่งภาษีที่เหมาะสม ที่จะจัดเก็บได้ ไม่ว่าจะเป็นภาษีเงินได้ (เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังมีรายได้ต่ำ) หรือภาษีการบริ โภครูปอื่น ๆ (การค้าขายส่วนใหญ่ยังเป็นการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ) ระบบบัญชีหลักฐานต่าง ๆ ก็ยังไม่เอื้อต่อ

2. ประเทศกำลังพัฒนามักจะมีสินค้าเกษตรหรือสินค้าประเภทวัตถุดิบหลักไม่กี่ประเภทส่งออกไปขายต่างประเทศเป็นแหล่งรายได้สำคัญ สินค้าเหล่านี้มักจะเป็นสินค้าที่ประเทศนั้น ๆ ได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในแง่ต้นทุนการผลิต (Comparative Advantage) ทางหนึ่งทางใด เป็นต้นว่า โดยธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ หรือค่าจ้างแรงงาน ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะจัดเก็บอากรขาออกจากสินค้าเหล่านี้ ก็ยังสามารถได้รับรายได้ค่อนข้างมาก และยังสามารถขายแข่งขันในตลาดโลกได้

3. ประเทศกำลังพัฒนายังจำเป็นต้องพึ่งพาสินค้าจากต่างประเทศอยู่มาก ยังต้องการทั้งวัตถุดิบเคมีภัณฑ์ เครื่องจักรเครื่องมือ และสินค้าสำเร็จรูปจำนวนหนึ่งจากต่างประเทศ การจัดเก็บภาษีขาเข้าจึงสามารถเป็นแหล่งรายได้ที่ดี และเป็นมาตรการจำกัดการบริโภคสินค้าจากต่างประเทศได้อีกทางหนึ่ง

ตามปกติความสำคัญของรายได้จากภาษีศุลกากรจะเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือ เมื่อประเทศมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้นตามกาลเวลาที่ผ่านไป ความสำคัญของรายได้จากภาษีศุลกากรจะค่อย ๆ ลดลง เช่น เมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2500 รายได้จากอากรศุลกากรตกประมาณร้อยละ 40 ของรายได้จากภาษีอากรทั้งหมด ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2519 รายได้จากอากรศุลกากรลดลงเหลือร้อยละ 26 ของรายได้จากภาษีอากรทั้งหมด และ ลดเหลือเพียงประมาณร้อยละ 9 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 การที่ความสำคัญของอากรศุลกากรมีแนวโน้มลดลงก็เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ในกระบวนการพัฒนาการเศรษฐกิจ มีการลงทุนในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมภายในประเทศมากขึ้น สินค้าพวกนี้ถูกนำมาใช้ทดแทนสินค้าที่เคยมีการนำเข้า (Import Substitution) ทำให้ความจำเป็นในการส่งสินค้าเข้ามาในประเทศมีน้อยลง รายได้จากภาษีขาเข้าก็จะลดน้อยลงไป

2. รายได้จากอากรศุลกากรขาออกนับวันจะมีความสำคัญลดลง แม้ประเทศจะมีการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกมากขึ้น แต่ก็ไม่สามารถจัดเก็บอากรขาออกได้เพราะประเทศต่าง ๆ ก็ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องการแข่งขันในตลาดระหว่างประเทศ ถ้าประเทศพยายามหารายได้จากอากรศุลกากรขาออก ประเทศนั้นก็ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าจากประเทศอื่น ๆ ได้

3. การจัดเก็บอากรศุลกากรขาเข้าในอัตราที่สูงมากก็อาจจะทำให้เกิดปัญหา 2 ประการ คือ ทำให้เกิดปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้ามากขึ้น และอาจทำให้เกิดการตั้งอากรขาเข้าแบบทดแทนแก่กัน

4. มีแนวโน้มว่าระบบการค้าระหว่างประเทศจะเสรีมากขึ้นตลอดเวลา ในด้านความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศ มีการเจรจาทั้งในรูปพหุภาคีและทวิภาคีมากขึ้นเพื่อเปิดให้มีการค้าเสรีมีการรวมกลุ่มระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น ปรากฏการณ์เหล่านี้ทำให้ต้องมีการลดหรือยกเว้นอากรศุลกากรขาเข้ามากประเภทขึ้นตลอดเวลา ความสำคัญในแง่รายได้จากอากรศุลกากรจึงลดลง

อากรขาเข้า โดยปกติแล้วประเทศต่าง ๆ จะมีการจัดเก็บอากรศุลกากรขาเข้าจากสินค้าแทบทุกชนิดที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อรายได้ การหารายได้นับเป็นวัตถุประสงค์หลักของการเก็บอากรขาเข้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาทุกประเทศ อากรขาเข้าเป็นช่องทางหารายได้ที่สำคัญของประเทศกำลังพัฒนา และสามารถทำรายได้ได้มาก เพราะตามสภาพของเศรษฐกิจของประเทศ การนำเข้ายังมีความจำเป็นดังได้กล่าวมาแล้ว

2. เพื่อความเป็นธรรมในสังคม โดยปกติผู้ที่ใช้สินค้านำเข้าจากต่างประเทศก็มักจะเป็นผู้มีรายได้สูง ส่วนผู้มีรายได้น้อยก็มักจะใช้สินค้าที่ผลิตภายในประเทศ การเก็บอากรขาเข้าก็เพื่อจะให้ผู้มีรายได้สูงต้องรับภาระภาษีสูงกว่าผู้มีรายได้น้อย และยังทำให้ผู้ที่ต้องการแสดงออกถึงรสนิยมสูงในการบริโภคต้องถูกลงโทษโดยการเสียภาษีสูง ซึ่งน่าจะเป็นวัตถุประสงค์ที่จำเป็นและสำคัญในสังคมส่วนใหญ

3. เพื่อการคุ้มครองป้องกัน ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ก็พยายามจะส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมในประเทศขึ้น เพื่อหวังจะสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ในระยะแรก ๆ ของการส่งเสริมก็เกรงว่า การผลิตภายในประเทศยังไม่มี ความชำนาญในการผลิตเพียงพอและตลาดภายในประเทศก็ยังคงแคบ จำเป็นจะต้องมีการตั้งอัตราอากรขาเข้า (Tariff Wall) ป้องกันการแข่งขันจากต่างประเทศระยะหนึ่งจนกว่าอุตสาหกรรมในประเทศจะมีความชำนาญในการผลิตสูงขึ้นแข็งแรงพอที่จะแข่งขันกับสินค้าชนิดเดียวกันจากต่างประเทศ แต่ในการตั้งอัตราอากรขาเข้าเพื่อการคุ้มครองป้องกันก็อาจจะก่อให้เกิดผลเสียหลายประการ เป็นต้นว่า

ก. การคุ้มครองป้องกันโดยกำแพงภาษี จะทำให้หลักการได้เปรียบเชิงเทียบ (Principle of Comparative Advantage) ใช้ไม่ได้ โดยสรุปหลักการนี้ระบุว่า ประเทศแต่ละประเทศควรจะผลิตแต่สินค้าที่ตนถนัด (ผลิตได้ในต้นทุนเปรียบเทียบต่ำกว่า) แล้วส่งไปขายหรือแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ประเทศอื่นที่มีความถนัดมากกว่า การตั้งกำแพงภาษีจะทำให้หลักการนี้ใช้ไม่ได้ชั่วคราว ประเทศที่ผลิตสินค้าต้นทุนสูงกว่า ก็จะตั้งอัตราอากรขาเข้าให้สูงขึ้น ทำให้สินค้าจากต่างประเทศที่มีต้นทุนการ

ข. อุตสาหกรรมภายในประเทศที่ได้รับการปกป้องอาจจะสามารถผูกขาดตลาดภายในได้ระดับหนึ่ง ทำให้สามารถตั้งราคาขายสินค้าได้สูงกว่าปกติ หรืออาจจะไม่จำเป็นต้องปรับปรุงเทคโนโลยีในการผลิตให้ทันสมัยเพื่อลดต้นทุน ผลเสียเหล่านี้ก็จะตกอยู่กับผู้บริโภคภายในประเทศ

ในการพิจารณาคู่ครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงว่าอุตสาหกรรมที่จะให้การคุ้มครองป้องกันต้องเป็นอุตสาหกรรมที่มีอนาคต ถ้าให้ระยะเวลาคุ้มครองป้องกันระยะหนึ่งแล้ว จะมีความสามารถในการแข่งขันไม่ด้อยกว่าอุตสาหกรรมชนิดเดียวกันในต่างประเทศมากนัก หรืออาจจะสามารถขยายตลาดต่างประเทศได้ ทำให้ได้ประโยชน์จากการขยายขนาดการผลิต ดังนั้นในการตั้งกำแพงภาษีเพื่อคุ้มครองป้องกัน ควรจะ

1. มีการกำหนดระยะเวลาให้การคุ้มครองป้องกันไว้ชัดเจนสำหรับแต่ละอุตสาหกรรม เพื่อผู้ผลิตภายในประเทศจะได้กระตือรือร้น วางแผนปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทุก ๆ ด้าน พร้อมรับการแข่งขันจากต่างประเทศ ถ้าทำได้อาจจะมีการกำหนดให้มีการลดกำแพงภาษีคุ้มครองลงเป็นระยะ ๆ ตามเหมาะสม

2. ควบคุมดูแลไม่ให้อุตสาหกรรมภายในประเทศที่ได้รับการคุ้มครอง ฉวยโอกาสผูกขาดหรือเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคในรูปแบบต่าง ๆ

อาการขาออก โดยปกติประเทศต่างๆ จะไม่มีการจัดเก็บอาการขาออกจากการส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคในการส่งสินค้าออกไปขายแข่งขันในตลาดโลก ประเทศที่มีการจัดเก็บอาการขาออก ก็จะกำหนดให้มีการจัดเก็บอาการขาออกจากสินค้าในวงจำกัดเพียงไม่มากชนิด วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บอาการขาออกที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการคือ

1. เพื่อรายได้ ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มักจะมีสินค้าเกษตรหลักหรือสินค้าประเภทวัตถุดิบสำคัญที่ตนมีการได้เปรียบเชิงเทียบในแง่ต้นทุน เนื่องจากปัจจัยบางประการ จึงสามารถส่งสินค้าเหล่านี้ออกไปขายในตลาดโลกได้ การจัดเก็บอาการขาออกจึงเป็นแหล่งรายได้สำคัญ และไม่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออก

2. เพื่อรักษาระดับราคาภายในประเทศ ในกรณี ที่ราคาสินค้าชนิดเดียวกันในตลาดโลกสูงกว่าราคาในประเทศมาก พ่อค้าก็จะได้กำไรสูงโดยการส่งสินค้าชนิดนั้น ๆ ออกไปขายต่างประเทศมากขึ้น ปริมาณสินค้าในตลาดภายในก็จะลดลง ทำให้ราคาขายสินค้าในตลาดภายในเพิ่มขึ้นจนอาจเป็นภาระต่อผู้บริโภคภายในประเทศมากเกินไป การจัดเก็บอาการขาออกก็จะทำให้ต้นทุนสินค้าออกเพิ่มขึ้น ปริมาณการส่งสินค้าออกไปต่างประเทศก็จะลดลง มีผลทำให้ราคาสินค้าภายในประเทศไม่เพิ่มขึ้นมาก

3. เพื่อป้องกันการขาดแคลนภายในประเทศ ถ้าสินค้านั้นเป็นสินค้าประเภทอาหารที่จำเป็นต่อการครองชีพของผู้มีรายได้น้อย หรือเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตภายในประเทศ การส่งออกมากเกินไปก็จะก่อให้เกิดการขาดแคลนเป็นความเดือนร้อนแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิตภายในประเทศ การจัดเก็บอากรขาออกซึ่งจะทำให้ปริมาณการส่งออกลดลงก็จะมีส่วนช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนภายในประเทศได้

4. เพื่อป้องกันภาวะเงินเฟ้อ การส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศมากขึ้นก็จะทำให้ได้รับเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศมากขึ้น เงินตราต่างประเทศเหล่านี้เมื่อนำมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลของประเทศนั้น ๆ ก็จะทำให้มีปริมาณเงินหมุนเวียนในท้องตลาดมากขึ้น สร้างบรรยากาศที่จะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อในประเทศได้การจัดเก็บอากรขาออกก็จะมีผลทำให้มีเงินตราต่างประเทศไหลเข้าตลาดน้อยลง ป้องกันภาวะเงินเฟ้อได้ส่วนหนึ่ง

2.1.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเขตการค้าเสรี (จุลสารสรรพากร ฉบับที่ 2 ก.พ.2548 : 11)

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจจัดลักษณะประเทศสมาชิกมีเป้าหมายจะลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มให้เหลือน้อยที่สุด หรือเป็น 0% ขณะเดียวกัน สมาชิกแต่ละประเทศมีอิสระเต็มที่ เก็บอัตราภาษีศุลกากรสูงกว่า กับประเทศนอกกลุ่ม เขตการค้าเสรี การซื้อสินค้าและบริการระหว่างประเทศภาคี ทำได้เสรี ปราศจากข้อกีดกันการค้า ทั้งที่เป็นมาตรการภาษีและไม่ใช่ภาษี ขณะเดียวกัน แต่ละประเทศสมาชิกยังคงสามารถดำเนินนโยบายกีดกันการค้า กับประเทศนอกกลุ่ม ได้อิสระ การตั้งเขตการค้าเสรีหรือคิดส่วนใหญ่รวมพลังเศรษฐกิจระหว่างประเทศภูมิภาคเดียวกัน ที่เขตแดนติดต่อกัน ประชาชนติดต่อค้าขายไปมาหาสู่กันเป็นเวลานาน เริ่มจากการเปิดเสรีการค้าสินค้า โดยลดภาษี และอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหลัก ระหว่างกันภายในกลุ่ม แต่ปัจจุบัน การตั้งเขตการค้าเสรีประเทศต่าง ๆ แตกต่างจากเดิม กล่าวคือ ไม่จำกัดเฉพาะประเทศภูมิภาคเดียวกัน ประเทศต่างภูมิภาคก็ร่วมมือลักษณะนี้ อีกทั้งไม่จำกัดว่าต้องทำเป็นกลุ่มประเทศ เขตการค้าเสรีใหม่ที่ตั้งอาจเป็นการเจรจาการค้า 2 ฝ่ายหรือทวีภาคี ที่เป็นการตกลงระหว่าง 2 ประเทศ เช่น สิงคโปร์กับ นิวซีแลนด์ สิงคโปร์กับญี่ปุ่น หรือระหว่างกลุ่มประเทศกับ 1 ประเทศ เช่น อาเซียนกับจีน หรือภูมิภาคกับภูมิภาค เช่น อาเซียนกับกลุ่ม CER (Australia and New Zealand Closer Economic Relations Trade Agreement) เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของเขตการค้าเสรี (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2549 : 5)

เขตการค้าเสรี (FTA) ถือเป็นความตกลงระหว่างประเทศลักษณะหนึ่งที่น่าสนใจในเรื่องการค้า ซึ่งในปัจจุบันได้ครอบคลุมเรื่องการลงทุนและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างกันด้วย ทั้งนี้ ลักษณะของ เขตการค้าเสรี จะมีรูปแบบเป็นอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับประเทศคู่สัญญา เขตการค้า

1. มีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า และไม่สร้างอุปสรรคทางการค้าเพิ่มต่อประเทศอื่นที่ไม่ใช่สมาชิก (No fortress effects)
2. ครอบคลุมการค้าระหว่างประเทศมากพอ (Substantial coverage)
3. มีตารางการลดภาษีหรือเปิดเสรีให้แล้วเสร็จภายใน 10 ปี โดยยืดหยุ่นได้หากมีเหตุผลที่สมควร ซึ่งลักษณะพื้นฐานดังกล่าวถือเป็นกติการะหว่างประเทศที่องค์การการค้าโลก (WTO) กำหนดขึ้นเพื่อปกป้องและป้องกันผลกระทบของ เขตการค้าเสรี ที่จะมิต่อประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สมาชิกของเขตการค้าเสรี นั้น ๆ

หลักเกณฑ์ในการจัดทำเขตการค้าเสรีของประเทศไทย (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2549 : 12)

1. การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรี ควรทำในกรอบกว้าง (Comprehensive) ครอบคลุมการเปิดเสรีทั้งการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน รวมทั้งการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่น ๆ กำหนดให้มีความยืดหยุ่น (Flexibility) สอดคล้องกับระดับการพัฒนาของประเทศคู่เจรจา เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ทั้งสองฝ่าย
2. การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีควรให้สอดคล้องกับกฎของ องค์การการค้าโลก ซึ่งมีเงื่อนไขให้การเปิดการค้าเสรีครอบคลุมการค้าสินค้าและบริการอย่างมากพอ (Substantial coverage) สร้างความโปร่งใสและเปิดให้สมาชิกอื่นตรวจสอบความตกลงได้
3. การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีจะยึดหลักการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (Reciprocity) และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงสถานะของไทยที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ในกรณีที่คู่เจรจาเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ไทยควรเรียกร้องความยืดหยุ่นเพื่อให้มีเวลาในการปรับตัวนานกว่า หรือมีภาระผูกพันน้อยกว่า
4. การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรี ควรครอบคลุมมาตรการทางการค้าอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures : NTM) ด้วย เช่น การกำหนดมาตรฐานสินค้านำเข้า และมาตรการโควต้า
5. ความตกลงเขตการค้าเสรี ควรมีมาตรการป้องกันผลกระทบของการเปิดเสรีต่ออุตสาหกรรมภายใน เช่น มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด (Anti-dumping Measures : AD) มาตรการต่อต้านการอุดหนุน (Countervailing Measures : CVD) มาตรการปกป้อง (Safeguards) รวมทั้งกำหนดกลไกการยุติข้อพิพาททางการค้าอย่างเป็นธรรม (Dispute Settlement)
6. ในการจัดทำเขตการค้าเสรีควรให้ผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว ทั้งนี้ อาจมีการเจรจา ตกลงในเรื่องที่จะเป็นการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ระหว่างกันก่อน (Early Harvest)

2.1.3 ข้อตกลงด้านการค้าระหว่างประเทศขององค์การการค้าโลก (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2550 : ออนไลน์)

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่มีพัฒนาการมาจากการทำความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือแอกดต์ (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) เมื่อปี พ.ศ. 2490 ซึ่งขณะนั้น ยังไม่มีสถานะเป็นสถาบัน จนกระทั่งการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยสิ้นสุดลง และผลการเจรจาส่วนหนึ่งคือ การก่อตั้ง WTO ขึ้น เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 มีสมาชิกเริ่มแรก 81 ประเทศ และมีที่ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก WTO เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2538 เป็นสมาชิกลำดับที่ 59 มีสถานะเป็นสมาชิกก่อตั้ง ขณะนี้ มีประเทศที่อยู่ระหว่างกระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO ที่สำคัญ เช่น รัสเซีย ลาว มูลค่าการค้าระหว่างประเทศสมาชิก WTO ด้วยกันคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 90 ของการค้าโลก และการขยายตัวของจำนวนสมาชิกจะมีผลให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ปัจจุบัน (เดือนสิงหาคม 2550) WTO มีสมาชิกอย่างเป็นทางการทั้งสิ้น 151 ประเทศ

1. วัตถุประสงค์ขององค์การการค้าโลก

WTO มีการเจรจาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป (progressive liberalization) ตามความพร้อมของประเทศสมาชิก และระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิก กฎกติกาต่างๆ ของ WTO ได้กำหนดให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนา (Special and Differential Treatment: S&D) เพื่อให้สามารถเข้าร่วมในระบบการค้าพหุภาคีได้ WTO จึงเป็นองค์กรที่ไม่หยุดนิ่ง จะมีการเจรจาเพื่อพัฒนาและสร้างกฎกติกาใหม่ๆ เพื่อให้สามารถรองรับกับวิวัฒนาการของการค้าระหว่างประเทศและรูปแบบการค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การเป็นสมาชิกของ WTO ทำให้ประเทศสมาชิกมีสิทธิและพันธกรณี (Rights and Obligations) ที่จะต้องปฏิบัติตามภายใต้ความตกลงต่างๆ ของ WTO กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศของ WTO นอกจากช่วยส่งเสริมให้การแข่งขันทางการค้าเป็นธรรมแล้ว ยังสร้างความมั่นใจให้แก่ทั้ง ผู้ค้าและผู้ลงทุน ผู้ผลิตและส่งออกสามารถคาดการณ์และวางแผนการค้าระหว่างประเทศล่วงหน้าได้

2. หลักการสำคัญขององค์การการค้าโลก (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2549) ได้แก่

2.1 การไม่เลือกปฏิบัติ ได้แก่

2.1.1 ปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most – Favored – Nation Treatment (MFN)) คือ ประเทศสมาชิกไม่สามารถเลือกปฏิบัติกับสินค้าและบริการของประเทศคู่ค้าได้ เช่น ถ้าประเทศไทยลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าหอมจากประเทศฝรั่งเศส ก็ต้องปฏิบัติแบบเดียวกันกับสินค้าน้ำหอมของประเทศสมาชิกอื่นๆ ด้วย

2.1.2 การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment (NT) ให้ปฏิบัติต่อสินค้านำเข้า เช่นเดียวกับสินค้าที่ผลิตในประเทศเมื่อสินค้านั้นได้เข้าสู่ตลาดแล้วแต่ในกรณีของบริการ แม้ว่าบริการต่างชาติจะเข้ามาในตลาดแล้วก็ตาม จะไม่ได้รับ การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ โดยอัตโนมัติ ต้อง ขึ้นกับการเจรจาต่อรอง

2.2 การเปิดให้การค้าเป็นไปอย่างเสรียิ่งขึ้นตามลำดับ การลดอุปสรรคทางการค้าทั้ง ด้านภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร เช่น การแบนสินค้านำเข้า หรือ โควตา ในช่วง แรก ๆ การเจรจานั้นเรื่องลดภาษีนำเข้า แต่ในช่วงปี 2543 เป็นต้นมา เริ่มมีการเจรจาลดอุปสรรค ทางการค้าด้านอื่น เช่น การค้าบริการ และ ทรัพย์สินทางปัญญา

2.3 ความโปร่งใสและปฏิบัติตามพันธกรณีเพื่อให้เกิดความแน่นอนทางการตลาด องค์การการค้าโลก กำหนดให้รัฐบาลแถลงนโยบายทางการค้าสู่สาธารณะ และต้องให้องค์การ การค้าโลกทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เมื่อมีการออกกฎหมายใหม่ที่มีผลต่อการค้า เพื่อให้เกิด ความโปร่งใสต่อนักลงทุนต่างชาติ การที่สมาชิกปฏิบัติตามกฎหรือข้อผูกพันที่ให้ไว้ก่อให้เกิดความ มั่นคงทางตลาด ซึ่งเป็นผลดีต่อการลงทุนและการจ้างงาน และ สนับสนุนการแข่งขันให้เป็นไป อย่างยุติธรรม

2.4 ส่งเสริมให้การแข่งขันเป็นไปอย่างยุติธรรม การไม่เลือกปฏิบัติรวมทั้งการตอบโต้ การทุ่มตลาดและการอุดหนุนทำให้เกิดการแข่งขันอย่างยุติธรรม

2.5 ส่งเสริมการพัฒนาและการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ ให้การปฏิบัติที่พิเศษแก่ประเทศ กำลังพัฒนา โดยการให้เวลาเตรียมตัวนานกว่าเพื่อปรับตัวและให้การช่วยเหลือต่าง ๆ เช่น การ ช่วยเหลือทางเทคนิค เป็นต้น

3.กฎระเบียบการค้า มีการปรับปรุงและกำหนดกฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศให้มีความ ชัดเจน เป็นธรรมมากขึ้นและไม่เป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างกันกฎระเบียบการค้าที่สำคัญ ได้แก่

3.1 มาตรการที่มิใช่ภาษี (Non – Tariff Measures : NTMs) หมายถึง มาตรการที่มิใช่ภาษี ศุลกากร ซึ่งเป็นกฎระเบียบข้อบังคับภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ โดยองค์การ การค้าโลก (WTO) อนุญาตให้ใช้ได้ ในกรณีของการส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรม หรือมีสิทธิใช้เป็น ข้อยกเว้นในกรณีฉุกเฉินและจำเป็น รวมทั้งเพื่อคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ พืชและสัตว์ ทั้งนี้ จะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติอย่างไม่มีเหตุผลและหรือ ไม่มีผลต่อการกีดกันการค้าอย่างแอบแฝง และต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ภายใต้ความตกลงที่กำกับดูแล ได้แก่

3.1.1.มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (The Application of Sanitary and Phytosanitary Measure : SPS) เป็นมาตรการควบคุมการนำเข้าส่งออกสินค้าเกษตรด้วยเหตุผลทาง สุขอนามัยเพื่อปกป้องชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช การกำหนดระดับความปลอดภัย

3.1.2. มาตรการเกี่ยวกับอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade : TBT) เป็นมาตรการในการกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรม ซึ่งอยู่ในรูปของกฎระเบียบทางด้านเทคนิคและมาตรฐาน รวมถึงการทดสอบและระเบียบการรับรอง โดยการกำหนดมาตรฐานดังกล่าวจะต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าโดยไม่จำเป็น และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ

3.1.3. ระเบียบวิธีการออกใบอนุญาตนำเข้า (Import Licensing Procedures) เป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาตภายใต้ WTO หน่วยงานของรัฐจะต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติ และกำหนดระยะเวลาแน่นอนในการออกใบอนุญาตนำเข้าเพื่อมิให้มีการกีดกันทางการค้า

3.1.4. มาตรการเก็บภาษีต่อต้านการทุ่มตลาด (Anti-Dumping : AD) เป็นมาตรการที่ประเทศสมาชิกเรียกเก็บภาษีต่อต้านการทุ่มตลาดภายใต้สถานการณ์ที่ประเทศผู้นำเข้าได้รับความเสียหายจากการนำเข้าสินค้าที่ทุ่มตลาด ประเทศผู้นำเข้าจะต้องดำเนินการไต่สวนการทุ่มตลาด ซึ่งจะต้องมีความโปร่งใสและเป็นธรรม

3.1.5. มาตรการเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุน (Subsidies and Counter vailing Measures : SCM) เป็นมาตรการที่สมาชิกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษเพื่อตอบโต้สินค้านำเข้าที่ได้รับการอุดหนุน ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้มีการบิดเบือนการค้าภายใต้ WTO ได้กำหนดประเภทของการอุดหนุน ว่าการอุดหนุนประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ต้องห้าม หรือทำได้ และประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ทำแล้วอาจถูกใช้มาตรการตอบโต้ นอกจากนี้ WTO ยังได้กำหนดแนวปฏิบัติในการไต่สวน เพื่อการตอบโต้สินค้าที่ได้รับการอุดหนุนจากประเทศผู้ผลิตเพื่อให้แต่ละประเทศถือปฏิบัติ

3.1.6. มาตรการการประเมินราคาเพื่อการศุลกากร(Customs Valuation) เป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินราคาเพื่อการศุลกากร ภายใต้ WTO ประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดให้หน่วยงานศุลกากรของประเทศต่าง ๆ ใช้ราคาตามใบส่งของในการคำนวณมูลค่าสินค้าเพื่อการเก็บภาษีศุลกากร เพื่อให้การประเมินราคาศุลกากรเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรมโดยไม่ถูกใช้เป็นมาตรการกีดกันการค้า

3.1.7. มาตรการว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) เป็นมาตรการที่กำหนดกฎระเบียบแหล่งกำเนิดสินค้าให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า กฎระเบียบดังกล่าว จะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าโดยไม่จำเป็น และไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องกำหนดแหล่งกำเนิดสินค้าที่ใช้เป็นเงื่อนไขในการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร

3.18. การตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก (Preshipment Inspection :PSI) เป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะใช้กับตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากรัฐในการทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก โดยเฉพาะในด้านราคา ปริมาณ และคุณภาพของสินค้า

3.1.9. มาตรการปกป้อง (Safeguards) เป็นมาตรการที่ใช้เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศที่ผลิตสินค้าที่เหมือนกัน หรือแข่งขันกับสินค้านำเข้า โดยวิธีการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษหรือจำกัดปริมาณการนำเข้า ทั้งนี้ ห้ามประเทศสมาชิกใช้มาตรการที่เรียกว่า มาตรการคลุมเครือ (Grey area Measures) และใช้มาตรการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraint Agreements : VERs) หรือมาตรการควบคุมทางการตลาด หรือมาตรการที่คล้ายคลึงกันอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการส่งออกหรือนำเข้าในการปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศของตน

3.2 การกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non – Tariff Barriers : NTBs) หมายถึง กฎระเบียบ ข้อบังคับที่รัฐบาลประเทศต่าง ๆ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกของประเทศคู่ค้า หรือกำหนดขึ้นเพื่อกีดกันการนำเข้าที่ไม่สอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศ การกำหนดคุณภาพที่เกินมาตรฐานสากลหรือการเข้มงวดในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและใช้เวลาในการตรวจสอบนานมาก จนอาจทำให้สินค้าเกิดความเสียหาย ตลอดจนการปฏิบัติด้านพิธีการศุลกากรที่ไม่เป็นธรรม ได้แก่

3.2.1. การบริหารโควตาภาษี (Tariff Rate Quotas : TRQs) คือการจัดสรรโควตาภาษีสำหรับการนำเข้าสินค้าเกษตรด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่อาจเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าสู่ตลาดในบางประเทศ ขณะนี้ WTO ยังไม่ได้กำหนดแนวปฏิบัติในวิธีการจัดสรรปริมาณโควตาที่ชัดเจน ทำให้ประเทศต่าง ๆ ใช้วิธีการบริหารโควตาภาษี เป็นมาตรการกีดกันการนำเข้า

3.2.2. สวัสดิภาพสัตว์ (Animal welfare) เป็นมาตรการของสหภาพยุโรปในรูปของการออกกฎระเบียบ เพื่อปรับปรุงระดับการเลี้ยงดูสัตว์ให้มีความเป็นอยู่สบายไม่แออัด ได้แก่ การปรับปรุงด้านสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงสัตว์ สิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งสัตว์มีชีวิต การดูแลสัตว์ในช่วงการฆ่าหรือการเชือดต้องไม่ให้สัตว์ทรมานและไม่ให้สัตว์เกิดความตื่นตระหนก มาตรการเหล่านี้กำลังถูกสมาชิก WTO จับตามองว่าเป็นการกีดกันการค้าวิธีหนึ่ง

3.2.3 มาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-related Environmental Measures) เป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อต้นทุน (cost implication) ในการผลิต และการค้าสินค้านั้น มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ วิธีการผลิต

3.2.4. การปิดฉลากสินค้าตัดแต่งสารพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms: GMOs) เป็นมาตรการที่นำมาใช้เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค ในรูปของการปิดฉลากสินค้าที่เกิดจากการตัดแต่งสารพันธุกรรม รวมทั้งสินค้า GMOS ซึ่งเป็นเทคโนโลยีใหม่ในการเพิ่มผลผลิตต่อหน่วย โดยใช้หลักเตือนภัยล่วงหน้าเพราะในขณะนี้ยังไม่สามารถพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ว่าสินค้า GMOs เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ได้ชัดเจน

3.2.5. การปิดฉลากเนื้อสัตว์จากฟาร์ม (European Organic Logo) เป็นมาตรการของสหภาพยุโรปที่กำหนดให้มีการปิดฉลาก “Organic” ในสินค้าเนื้อสัตว์ประเภทเนื้อแพะ แกะ สุกร ไก่ และวัว ที่ไม่ได้เลี้ยงด้วยอาหารที่เป็น GMOs เพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้า

3.2.6. มาตรฐานแรงงาน (Trade and Labour Standards) เป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการนำเอามาตรฐานแรงงานมาเป็นเงื่อนไขในการนำเข้าสินค้า ซึ่งมีผลต่อการกีดกันการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าส่งออกจากประเทศกำลังพัฒนา ขณะนี้ WTO ได้แสดงท่าทีว่าเรื่องนี้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (The International Labour Office: ILO) แม้ว่าประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป พยายามผลักดันให้ WTO มีกฎเกณฑ์ในการบังคับใช้เรื่องมาตรฐานแรงงานนี้ก็ตาม

4. ประเด็นอื่น ๆ

มีการจัดทำข้อตกลงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการในเรื่องที่ยังไม่มีกฎเกณฑ์ของแอกต์กำกับมาก่อนหรือหากมีก็น้อยมาก ได้แก่

4.1. ทริพ์ส์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) กำหนดขอบเขตและมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทที่สำคัญ ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์การออกแบบ วงจรรวม สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และความลับทางการค้า

4.2. การค้าบริการ กำหนดกรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ โดยมีหลักการสำคัญในการทำงานเกี่ยวกับแอกต์ เช่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติ ความโปร่งใส การเปิดเสรีแบบค่อยเป็นค่อยไป เป็นต้น

4.3 มาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIMs) กำหนดหลักการสำคัญคือ ทุกประเทศต้องยกเลิกมาตรการลงทุนที่มีผลเท่ากับการกีดกันการนำเข้า โดยประเทศพัฒนาแล้วต้องยกเลิกใน 2 ปี ประเทศกำลังพัฒนาใน 5 ปี มาตรการเหล่านั้น ได้แก่ มาตรการกำหนดให้ใช้วัตถุดิบในประเทศในการผลิตสินค้าหรือที่เรียกว่า local content requirement ไม่ว่าข้อกำหนดนี้จะเป็น

ปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศต่าง ๆ ได้หันมาเปิดเขตการค้าเสรีกันมากขึ้น เนื่องจากการเจรจาตกลงกันง่ายกว่าขององค์การการค้าโลกซึ่งจะต้องให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศตกลงยินยอมพร้อมกันจึงจะมีการลดภาษีได้ ทำให้การลดภาษีภายใต้ข้อตกลงขององค์การการค้าโลก มีความล่าช้า ในขณะที่เขตการค้าเสรีเป็นข้อตกลงระหว่างกันระหว่าง 2 ประเทศเท่านั้น เมื่อมีการเปิดเขตการค้าเสรีระหว่างกัน ประเทศคู่เจรจาจะต้องปฏิบัติไม่ขัดแย้งกับ หลักการขององค์การการค้าโลกด้วย

2.1.4 เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN – China Free Trade Agreement) (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2549 : 3)

กรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน – จีน ผู้นำอาเซียนและจีนได้ ลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน(Framework Agreement on ASEAN – China Comprehensive Economic Cooperation) เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2545 ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน – จีน ณ กรุงเทพมหานคร ครอบคลุมเรื่องสำคัญ ๆ เช่น เรื่องการค้าสินค้า การบริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการเปิดเสรีและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ

1. ด้านการค้าสินค้า รายละเอียดข้อตกลงแสดงดังภาคผนวก ก

1.1 การลดภาษีสินค้าส่วนแรก (Early Harvest Programme) ผู้นำอาเซียนและจีน ตกลงกันที่จะเปิดเสรีสินค้าส่วนแรกก่อนที่จะมีการเปิดเสรีสินค้าทั้งหมด โดยกำหนดขอบเขตของสินค้า ดังนี้

1.1.1 สินค้าเกษตรในพิภคศุลกากรตอนที่ (Chapter) 01-08 ซึ่งได้แก่

- ตอนที่ 1 สัตว์มีชีวิต : เต่า และ ตะพาบน้ำ สุนัข เป็นต้น
- ตอนที่ 2 เนื้อสัตว์ และ ส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้ : เนื้อไก่ / หมูแช่แข็ง เนื้อสัตว์อื่น ๆ เป็นต้น
- ตอนที่ 3 ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ : กุ้งแช่แข็ง ปลาหมึก ปลาแช่แข็ง เป็นต้น
- ตอนที่ 4 ผลิตภัณฑ์นม ไข่สัตว์ปีก น้ำผึ้งธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่บริโภคได้ ซึ่งไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น : โยเกิร์ต นมและครีมเข้มข้น น้ำผึ้งธรรมชาติ เป็นต้น

ตอนที่ 5 ผลกระทบจากสัตว์ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น : ขนแข็งที่ใช้สำหรับขัดไม้หรือขนอ่อน รวมถึงผลิตภัณฑ์สัตว์ที่ใช้ในทางเภสัชกรรม เป็นต้น

ตอนที่ 6 ต้นไม้และพืชอื่น ๆ ที่มีชีวิต หัว ราก และสิ่งที่ยึดกัน ดอกไม้ และใบไม้ที่ใช้ประดับ ดอกกล้วยไม้สดใช้ประดับ เป็นต้น

ตอนที่ 7 พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิดที่บริโภคได้ : มันสำปะหลัง พืชผักแช่เย็น พืชตระกูลถั่ว

ตอนที่ 8 ผลไม้และลูกไม้ที่บริโภคได้ เปลือกผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแดง : ลำไยแห้ง/ สด สับปะรด มะละกอ

ทุกประเทศสมาชิกทุกประเทศต้องลดอัตราภาษีสินค้าดังกล่าวทั้งหมด ยกเว้นสินค้าที่ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศต้องการนำออกจากการลดภาษีส่วนแรก (exclusion list) และนำมาลดภาษีในการเปิดเสรีเต็มรูปแบบต่อไป

1.1.2 สินค้าเฉพาะ (Specific products) แต่ละประเทศอาเซียนและจีนสามารถตกลง สองฝ่ายในการเลือกสินค้าที่ทั้งสองฝ่ายสนใจลดอัตราภาษีให้แก่กัน โดยสามารถนำสินค้าอุตสาหกรรมบางรายการมาลดอัตราภาษีได้ด้วย โดยการยื่น Specific request – offer list ระหว่างกันซึ่งสินค้าเฉพาะบางรายการที่นำมาลดระหว่างกันนั้น จะจำกัดสิทธิประโยชน์ระหว่างอาเซียนแต่ละประเทศกับจีนเท่านั้น จะไม่มีการขยายการลดภาษีไปให้กับประเทศอาเซียนอื่น

วิธีการลดภาษี เป็นการลดภาษีจากอัตราภาษีที่เก็บจริง (MFN applied rates) โดยแบ่งสินค้าออกเป็น 3 กลุ่ม อัตราการลดภาษีแสดง ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงอัตราการลดภาษีสำหรับจีนและสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ

X = อัตราภาษีที่เก็บจริงของ ประเทศที่ได้รับ ความ อนุเคราะห์ยิ่ง	อัตราภาษีพิเศษตามข้อตกลงการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ไม่ช้ากว่า 1 มกราคม)		
	2547 (2004)	2548 (2005)	2549 (2006)
กลุ่ม(1) $X > 15\%$	10	5	0
กลุ่ม(2) $5\% < X < 15\%$	5	0	0
กลุ่ม(3) $0\% < X < 5\%$	0	0	0

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

จากตารางที่ 2.1 ซึ่งแสดงอัตราการลดภาษีสำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีนและสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ (ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน) มีการลดภาษี โดยการแบ่งสินค้าออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สำหรับสินค้าที่มีอัตราภาษีปกติสูงกว่าร้อยละ 15 จะเริ่มลดภาษีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 คงเหลืออัตราร้อยละ 10 วันที่ 1 มกราคม 2548 คงเหลืออัตราร้อยละ 5 และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2549 เป็นต้นไป คงเหลืออัตราร้อยละ 0

กลุ่มที่ 2 สำหรับสินค้าที่มีอัตราภาษีปกติตั้งแต่ร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 15 จะเริ่มลดภาษีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 คงเหลืออัตราร้อยละ 5 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 เป็นต้นไป คงเหลืออัตราร้อยละ 0

กลุ่มที่ 3 สำหรับสินค้าที่มีอัตราภาษีปกติต่ำกว่าร้อยละ 5 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 เป็นต้นไป คงเหลืออัตราร้อยละ 0

การลดภาษีสินค้าส่วนแรก สำหรับสินค้าที่มีโควตาภาษี ตามข้อผูกพัน องค์การการค้าโลก (WTO) จะเป็นการลดเฉพาะภาษีในโควตาเท่านั้น ส่วนภาษีนอกโควตายังคงเดิม ซึ่งมีสินค้าจำนวน 23 รายการ ได้แก่ น้ำมันดิบ นมปรุงแต่ง นมผงขาดมันเนย มันฝรั่ง กระเทียม หัวหอมใหญ่ เมล็ดพันธุ์ มะพร้าว เนื้อมะพร้าวแห้ง น้ำมันมะพร้าว เมล็ดกาแฟ กาแฟสำเร็จรูป ชา พริกไทย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าว ถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันปาล์ม และน้ำมันเมล็ดในปาล์ม ใบยาสูบ น้ำตาล เส้นไหมดิบ และลำไยแห้ง

1.2 การลดภาษีสินค้า นอกเหนือจากการลดภาษีสินค้าส่วนแรก การลดภาษีภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน ครอบคลุมสินค้าส่วนใหญ่ โดยแบ่งรายการสินค้าเป็น 2 กลุ่ม

1.2.1 สินค้าปกติ (Normal products) รายการสินค้าปกติครอบคลุมสินค้าเกือบทุกรายการ นอกเหนือไปจากสินค้าส่วนแรก (EHP) ที่เริ่มเปิดเสรีไปแล้วตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 เพื่อให้เวลาสมาชิกทุกประเทศดำเนินการภายในให้เสร็จสิ้น และเริ่มดำเนินการเปิดเสรีโดยพร้อมเพรียงกัน อาเซียนและจีนจึงตกลงให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศเริ่มลดภาษี หรือเปิดเสรีสินค้าปกติในวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 และทยอยลดภาษีลงเป็นลำดับ จนเหลือร้อยละ 0 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2553 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม (ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน) และจีน และภายในวันที่ 1 มกราคม 2558 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (พม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม)

การลดภาษีสินค้าปกติของประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ (ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน) และจีน จะแบ่งสินค้าตามอัตราภาษีที่เก็บจริงจากประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (MFN applied rate) ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2546 เป็น 5 กลุ่ม แต่ละ

ตารางที่ 2.2 แสดงรูปแบบการลด/เลิกภาษีของสินค้าปกติสำหรับจีนและอาเซียนเดิม 6 ประเทศ

X = Applied MFN tariff rate ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2546	อัตราภาษีภายใต้การเปิดเสรีการค้าสินค้าอาเซียน – จีน (%) (ไม่ช้ากว่าวันที่ 1 มกราคม)			
	2548 (เริ่มลด 1 ก.ค. 2548)	2550	2552	2553
X 20 %	20	12	5	5
15% X < 20 %	15	8	5	0
10% X < 15%	10	8	5	0
5% < X < 10%	5	5	0	0
X 5%	คงอัตราภาษี		0	0

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

จากตารางที่ 2.2 การลด/เลิกภาษีของสินค้าปกติสำหรับจีนและอาเซียนเดิมจำนวน 6 ประเทศ (ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน) มีการแบ่งสินค้าออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สินค้าที่มีอัตราภาษีปกติสูงกว่าร้อยละ 20 จะเริ่มลดภาษีตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 คงเหลือในอัตราร้อยละ 20 วันที่ 1 มกราคม 2550 คงเหลืออัตราร้อยละ 12 และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2552 เป็นต้นไป ภาษีคงเหลืออัตราร้อยละ 5

กลุ่มที่ 2 สินค้าที่มีอัตราภาษีปกติตั้งแต่ร้อยละ 15 ถึง อัตราร้อยละ 20 จะเริ่มลดภาษีตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 คงเหลืออัตราร้อยละ 15 วันที่ 1 มกราคม 2550 คงเหลืออัตราร้อยละ 8 วันที่ 1 มกราคม 2552 คงเหลืออัตราร้อยละ 5 และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553 เป็นต้นไป ภาษีคงเหลืออัตราร้อยละ 0

กลุ่มที่ 3 สินค้าที่มีอัตราภาษีปกติตั้งแต่ร้อยละ 10 ถึง อัตราร้อยละ 15 จะเริ่มลดภาษีตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 คงเหลืออัตราร้อยละ 10 วันที่ 1 มกราคม 2550 คงเหลืออัตราร้อยละ 8 วันที่ 1 มกราคม 2552 คงเหลืออัตราร้อยละ 5 และ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553 เป็นต้นไป ภาษีคงเหลืออัตราร้อยละ 0

กลุ่มที่ 4 สินค้าที่มีอัตราภาษีปกติตั้งแต่ร้อยละ 5 ถึง อัตราร้อยละ 10 จะเริ่มลดภาษีตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 คงเหลืออัตราร้อยละ 5 และ วันที่ 1 มกราคม 2550 คงเหลืออัตราร้อยละ 5 และ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2552 เป็นต้นไป ภาษีคงเหลืออัตราร้อยละ 0

กลุ่มที่ 5 สินค้าที่มีอัตราภาษีปกติต่ำกว่าร้อยละ 5 ในระยะเวลา 2 ปีแรก คือ ตั้งแต่ 1 มกราคม 2548 ถึง 31 ธันวาคม 2550 คงอัตราภาษีไว้ตามอัตราภาษีที่เก็บจริง และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2552 เป็นต้นไป ภาษีคงเหลืออัตราร้อยละ 0

นอกจากต้องปฏิบัติตามตารางการลดภาษี ประเทศสมาชิกยังมีข้อผูกพันเพิ่มเติมที่ต้องปฏิบัติในการดำเนินการลด/เลิกภาษีสินค้าปกติ ดังนี้

1. ต้องลดภาษีสินค้าปกติ อย่างน้อยร้อยละ 40 ของสินค้าปกติทั้งหมด ให้มีอัตราภาษีที่ร้อยละ 0-5 ภายในวันที่ 1 กรกฎาคม 2548
2. ต้องลดภาษีสินค้าปกติอย่างน้อยร้อยละ 60 ของสินค้าปกติทั้งหมด ให้มีอัตราภาษีที่ร้อยละ 0-5 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2550
3. ให้มีสินค้าไม่เกิน 150 รายการ สามารถลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ได้ภายในปี 2555

สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (พม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม) ได้รับความยืดหยุ่น ทั้งในอัตราภาษีที่เริ่มลดในปี 2548 ที่สูงกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม (ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน) และเงิน และระยะเวลาการยกเลิกภาษีนานกว่า

1.2.2 สินค้าอ่อนไหว (Sensitive Products) สำหรับสินค้าที่ประเทศสมาชิกยังไม่พร้อมจะลดภาษีพร้อมกับสินค้าปกติ และ ต้องการเวลาปรับตัวนานกว่า จะกำหนดให้เป็นสินค้าอ่อนไหว (Sensitive Products) โดยกำหนดเงื่อนไขเพดานสินค้าอ่อนไหว เพื่อจำกัดจำนวนสินค้าดังกล่าว ดังนี้

1. ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม (ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน) และจีน มีรายการสินค้าอ่อนไหวได้ไม่เกิน 400 รายการ (พิกัดฯ 6 หลัก)
2. มูลค่าการนำเข้าของรายการสินค้าอ่อนไหวทั้งหมด ไม่เกินร้อยละ 10 ของมูลค่าการนำเข้ารวม

สินค้าอ่อนไหวจะเริ่มลดอัตราภาษีต่ำกว่าสินค้าปกติ โดยจะลดภาษีมาอยู่ที่ไม่เกินร้อยละ 20 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2555 และจะลดเป็นร้อยละ 0-5 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2561

สินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive Products) ในรายการสินค้าอ่อนไหว ยังแบ่งเป็นสินค้าอ่อนไหว และสินค้าอ่อนไหวสูง โดยประเทศสมาชิกอาเซียนและจีน ต้องจำกัดรายการสินค้าอ่อนไหวสูงไม่เกิน 100 รายการ หรือร้อยละ 40 ของจำนวนรายการสินค้าอ่อนไหวแล้วแต่ว่าเงื่อนไขใดส่งผลให้มีรายการสินค้าอ่อนไหวสูงน้อยกว่า สำหรับการลดภาษีของสินค้าอ่อนไหวสูง กำหนดให้ลดภาษีมาอยู่ที่อัตราไม่เกินร้อยละ 50 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2558 รูปแบบการลด/เลิกภาษีของสินค้าอ่อนไหว และสินค้าอ่อนไหวสูง แสดงดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 แสดงรูปแบบการลด/เลิกภาษีของสินค้าอ่อนไหว สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิมและจีน

สินค้าอ่อนไหว (ไม่ต่ำกว่าวันที่ 1 มกราคม)	เขตแดนอัตราภาษี ภายใต้การเปิดเสรีการค้าสินค้าอาเซียน-จีน
ปี 2555	20%
ปี 2561	0-5%
สินค้าอ่อนไหวสูง	
ปี 2558	50%

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (พม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม) จะได้รับความยืดหยุ่นทั้งในด้านจำนวนสินค้าอ่อนไหวและระยะเวลาการลดภาษีที่นานกว่ารายละเอียดของ

2. ด้านการค้าบริการ อาเซียนและจีนได้ตกลงจะเปิดเสรีด้านการค้าบริการแบบค่อยเป็นค่อยไป หรือ เรียกว่า “แบบก้าวหน้าเป็นลำดับ” (Progressively liberalization) และจะลดหรือยกเลิกมาตรการที่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติระหว่างคนในชาติกับคนต่างชาติให้แกกัน รวมทั้งไม่ออกมาตรการใหม่ที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติดังกล่าวด้วย

3. ด้านการลงทุน ตกลงจะให้มีการส่งเสริมการลงทุน การกำหนดนโยบายการลงทุน (Investment regime) ที่แข่งขันเปิดกว้าง และมีความโปร่งใส โดยได้มีการเพิ่มเติมให้ครอบคลุมเรื่องการปกป้องการลงทุน (Protection of investment) ด้วย

2.1.5. เขตการค้าเสรีไทย-จีน (Thai – China Free Trade Agreement) (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2547 : ออนไลน์)

จากการหารือระหว่าง นายกรัฐมนตรีไทย พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร กับ อดีต นายกรัฐมนตรีจีน นายจู่ หรง จี ระหว่างการเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2546 และการหารือกับนายกรัฐมนตรี เหวิน เจีย เป่า ระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งพิเศษว่าด้วยโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2546 จากผลการหารือทั้งสองครั้ง ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบให้มีการเร่งลดภาษีผักผลไม้ระหว่างกันภายใต้กรอบ Early Harvest ของความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และกระทรวงพาณิชย์ของไทยและจีนได้เจรจากันอย่างต่อเนื่องตามที่ผู้นำทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกัน เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (ดร.อดิศักดิ์ โพธารามิก) กับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์สาธารณรัฐประชาชนจีน (Mr.Lu Fuyuan) ได้ร่วมลงนามในความตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่าง ไทย-จีน (Agreement between the Government of the People’s Republic of China and the Government of the Kingdom of Thailand on Accelerated Tariff elimination under the Early Harvest Programme of the Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and China) ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยอาศัยกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน ภายใต้ Early Harvest Programme

สาระสำคัญของความตกลง

1. ในประเทศลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ลงทันทีให้เหลือ 0 ทันที ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546
2. สินค้าที่จะลดภาษี ครอบคลุมสินค้าผักและผลไม้ทุกรายการ (พิกัดศุลกากร 07-08)
3. กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า กำหนดให้ใช้หลัก Wholly obtained โดยเป็นสินค้าที่เพาะปลูก และเก็บเกี่ยวได้ภายในประเทศ

ความตกลงฉบับนี้ ครอบคลุมการลดภาษีสินค้าผักผลไม้ตามพิกัดศุลกากร 07-08 ทุก รายการ รวมทั้งสิ้น 116 รายการตามพิกัด 6 หลัก ที่สำคัญได้แก่ พืชผักสดแช่เย็นทุกชนิด มันเส้น มันอัดเม็ด หอม กระเทียม มันฝรั่ง มันสำปะหลัง ถั่วต่างๆ ผลไม้สดหรือแห้งเช่นลำไย ทุเรียน เงาะ กุ้ง และ แอปเปิ้ล

2.1.6. กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (กรมศุลกากร, 2550 : ออนไลน์)

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) คือ กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมา เพื่อใช้กำหนดสัญชาติที่แท้จริงของสินค้า

ในอดีตที่ผ่านมาการค้าของโลกอยู่ในวงจำกัด แต่ละพื้นที่หรือแต่ละท้องถิ่นเมื่อมีการผลิตสินค้าต่างๆขึ้นมา ก็จะค้าขายกันอยู่ในแต่ละพื้นที่เท่านั้น โอกาสส่งออกไปขายยังพื้นที่อื่นไม่มีหรือมีน้อย เมื่อเวลาผ่านไปโลกมีการพัฒนามากขึ้น ประชากรในแต่ละพื้นที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ความต้องการบริโภคสินค้าต่างๆมีมากขึ้นและมีหลากหลายความต้องการ ส่งผลให้วัตถุดิบในแต่ละพื้นที่มีไม่พอที่จะตอบสนองความต้องการของคนในแต่ละพื้นที่ อีกประการหนึ่งความต้องการที่หลากหลายของคนในแต่ละพื้นที่ ทำให้มีความต้องการที่จะต้องใช้ความรู้ใหม่ๆหรือเทคนิคใหม่ๆในการผลิตสินค้า เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของคนในพื้นที่นั้นๆ หรือ ความสามารถในการผลิตหรือความรู้ความเชี่ยวชาญในการผลิตที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ทำให้สินค้าบางชนิดซึ่งผลิตได้ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง เป็นที่ต้องการของประชากรในอีกท้องถิ่นหนึ่ง ประกอบกับความเจริญของโลกทางด้านคมนาคมขนส่ง และการสื่อสาร ทำให้การรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นไปได้โดยสะดวกและรวดเร็วขึ้นทุกขณะ ซึ่งปัจจัยต่างๆดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนี้เป็นปัจจัยซึ่งเพียงพอประกอบเร่งเร้าให้เกิดการขยายตัวทางการค้าเพิ่มมากขึ้น ทำให้การค้าไม่ได้อยู่ในวงจำกัดเฉพาะในพื้นที่แต่ละพื้นที่เท่านั้น แต่ทำให้การค้ามีการขยายตัวและเกิดการค้าขายระหว่างพื้นที่ที่แตกต่างกันมากขึ้น ซึ่งพื้นที่ที่แตกต่างกันนี้ก็หมายถึงประเทศคนละประเทศนั่นเอง

เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศมากขึ้นก็มีการเคลื่อนย้ายสินค้านี้ระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น สินค้าหลากหลายชนิดถูกส่งจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมของโลกขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการค้าที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นนั้นเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์มากมายมหาศาล โดยเฉพาะสินค้าชนิดใด ซึ่งเป็นที่นิยมของประชากรโลก สินค้าชนิดนั้นก็จะขายได้ในปริมาณที่มาก ซึ่งหมายถึงการมีรายได้จำนวนมากสำหรับเจ้าของสินค้านั้นด้วย และด้วยเหตุผลการมีรายได้จำนวนมากนี้เอง ทำให้มีการปลอมแปลงหรือแอบอ้างสัญชาติของสินค้าเกิดขึ้น เพื่อความร่ำรวยของคนบางพวกหรือบางกลุ่ม ทำให้มีการบิดเบือนทางการค้าขึ้นในโลกปัจจุบันอย่างมากมาย ส่งผลให้รายได้ของเจ้าของสินค้าตัวจริงลดลง WTO (องค์การการค้าโลก) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการค้าของโลก จึงได้คิดมาตรการอย่างหนึ่งขึ้นมาเพื่อจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น โดยร่วมมือกับ WCO (องค์การศุลกากรโลก) จากความร่วมมือกันระหว่าง WTO และ WCO ทำให้เกิดเป็นมาตรการอย่างหนึ่งขึ้นมาเพื่อใช้ป้องกันการแอบอ้างสัญชาติของสินค้า มาตรการดังกล่าวนี้คือ การตั้งกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) และได้ผลักดันให้สมาชิกทุกประเทศภายใต้ WTO เห็นถึงความสำคัญของกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิด

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารายละเอียดบางส่วนซึ่ง WTO ยังจัดทำไม่เสร็จก็ตามแต่ประเทศสมาชิกก็สามารถนำหลักเกณฑ์กำหนดเกณฑ์แหล่งกำเนิดสินค้ามาใช้เป็นแม่แบบในการเจรจาภายใต้ FTA ต่างๆได้เช่นกัน

โดยทั่วไปแล้ว กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) ภายใต้ WTO จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

1. กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่ใช้เป็นการทั่วไปสำหรับสมาชิก WTO (Non-Preferential Rules of Origin) : สำหรับกฎภายใต้ Non-Preferential Rules of Origin นั้น เป็นการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรโดยทั่วไปไม่จำกัดพื้นที่หรือภูมิภาค เพียงแต่ประเทศใดต้องการใช้สิทธิ ก็จะต้องเป็นสมาชิก WTO นั้นเอง กฎระเบียบต่างๆก็ไม่ค่อยเข้มงวดแต่อย่างใด เช่น ภายใต้ Non-Preferential Rules of Origin นั้น ในเรื่องของใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า หรือ Certificated of Origin หรือ C/O นั้น ขณะผ่านพิธีการศุลกากรจะมีหรือไม่มีก็ตาม ก็สามารถให้สิทธิการลดภาษีขณะนำเข้าได้ เนื่องจาก WTO เน้นว่าใบ C/O เป็น Non-Tariff Barrier อย่างหนึ่ง โดยขณะนี้แนวทางการใช้สิทธิเพื่อการลดภาษีภายใต้ Non-Preferential Rules of Origin ที่มีใช้ในทางปฏิบัติ ได้แก่ การนำเข้าสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ภายใต้ความตกลง WTO-ITA

2. กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดที่ใช้เฉพาะภูมิภาค (Preferential Rules of Origin) สำหรับกฎแหล่งกำเนิดภายใต้ Preferential Rules of Origin นี้ เป็นกฎแหล่งกำเนิดที่ใช้เพื่อการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรสำหรับประเทศที่เป็นสมาชิกคู่สัญญาเท่านั้น ประเทศใดที่ไม่ได้เป็นสมาชิกคู่สัญญาจะไม่ได้รับสิทธิทางภาษีภายใต้สัญญานั้นๆ เช่น การทำ FTA ต่างๆทั้งที่เป็นทวิภาคีและพหุภาคี

ภายใต้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดซึ่ง WTO ร่วมกับ WCO พัฒนาค้นมาขึ้นนั้นก็เพื่อส่งเสริมให้ผู้ผลิต หรือเจ้าของสินค้าเป็นผู้รับผลประโยชน์ที่ตัวเองควรจะได้รับและไม่สนับสนุนผู้ที่ชอบแอบอ้างการผลิต นอกจากนี้เรื่องนี้แล้ว Rules of Origin ยังมีความเกี่ยวข้องกับมาตรการอื่นๆ ซึ่งเป็นมาตรการภายใต้ WTO เช่นกัน มาตรการดังกล่าวได้แก่ Anti-Dumping , Tariff Quota , Government Procurement , Labeling ฯลฯ เป็นต้น โดยที่ Rules of Origin จะเกี่ยวข้องในประเด็นที่มีการ Dump ราคาหรือมีการนำเข้าในปริมาณมากๆแล้วประเทศที่เดือดร้อนจะต้องตอบโต้ประเทศที่

2.2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสาวลักษณ์ หนูสวัสดิ์ (2546) ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องสิทธิประโยชน์ทางภาษีระหว่างการลงทุนในประเทศไทย สาธารณรัฐประชาชนจีน และ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยผลการศึกษาสรุปว่า ประเทศไทยมีสิทธิประโยชน์ให้สำหรับสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคในประเทศ สิทธิประโยชน์ในการหักค่าใช้จ่ายได้เพิ่มขึ้น และสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินปันผล ในขณะที่ประเทศจีนและเวียดนามยังไม่มีสิทธิประโยชน์เหล่านี้แต่อย่างใด แต่จีนและเวียดนามมีสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมในเรื่องของการนำผลกำไรมาลงทุนใหม่ โดยจะคืนเงินภาษีเงินได้ที่ได้จ่ายไปแล้วหากมีการนำผลกำไรมาลงทุนใหม่อีกครั้งในขณะที่ประเทศไทยไม่มี สำหรับอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประเทศไทยจัดเก็บในอัตราร้อยละ 0-37 ประเทศจีนจัดเก็บในอัตราร้อยละ 5-45 และประเทศเวียดนามจัดเก็บในอัตราร้อยละ 0-50 แต่จีนและเวียดนามจะยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้กับชาวต่างชาติที่มีแหล่งเงินได้ในประเทศหากอยู่ในประเทศไม่ถึง 90 วันสำหรับจีน และ 30 วันสำหรับเวียดนาม โดยประเทศไทยไม่มีการยกเว้นแต่อย่างใด สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรและภาษีมูลค่าเพิ่ม ประเทศทั้ง 3 ให้สิทธิประโยชน์โดยการยกเว้นอากรขาเข้าและยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มเครื่องจักร อุปกรณ์เครื่องมือและวัตถุดิบเหมือนกัน แต่ประเทศจีนจะจำกัดการยกเว้นเฉพาะการนำเข้าของที่ไม่มีผลิตในประเทศจีนเท่านั้น สำหรับประเทศไทยนอกจากยกเว้นอากรขาเข้าแล้วยังให้สิทธิประโยชน์ในการยกเว้นอากรขาออกด้วย สำหรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสรรพสามิต ประเทศไทยจะยกเว้นภาษีสรรพสามิตสำหรับการนำเข้าและการผลิตในเขตปลอดอากร ในขณะที่ประเทศจีนและเวียดนามไม่มีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสรรพสามิตแต่อย่างใด สำหรับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ประเทศเวียดนาม

ผู้จัดการรายสัปดาห์ (2547) ได้เสนอข่าวเรื่อง จัปชีพจรเกษตรกรไทยได้เงื่อนไขมือ FTA ไทย-จีน ซึ่งมีรายละเอียดของข่าว ดังนี้ การทำ FTA กับจีน โดยข้อเท็จจริงเป็นการชิงจังหวะเวลาที่ไทยเห็นว่าได้เปรียบก่อนเท่านั้น เนื่องจากที่จริงแล้วกลุ่มประเทศอาเซียน ก็มีข้อตกลงการค้าเสรีกับจีนที่จะเริ่มภายในวันที่ 1 มกราคม 2548 ที่จะถึงนี้อยู่แล้ว แต่ไทยเห็นว่า กลุ่มสินค้าเกษตร เป็นสินค้าที่เกิดปัญหาอย่างต่อเนื่อง รัฐต้องเข้าไปช่วยเหลือเพราะเกษตรกรกำหนดราคาสินค้าที่ตนเองผลิตไม่ได้ ต่างจากภาคอุตสาหกรรม หากสามารถหาตลาดมารับได้ ก็จะช่วยให้สินค้าเกษตรไทยหมดปัญหาหลง รัฐไม่ต้องเข้ามาอุดหนุนเหมือนทุก ๆ ปีที่ผ่านมา จึงเจรจากับจีนที่มีตลาดผู้บริโภคมากถึง 1,300 ล้านบาท ขณะที่ไทยมี 63 ล้านคน จีนจะส่งสินค้าเข้ามามากแค่ไหน ก็ขายได้เพียง 63 ล้านคนเท่านั้น การทำ FTA กับประเทศใด ๆ ก็ตาม กรอบการเจรจาจะเป็นเรื่องภาษีศุลกากร และการอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างกัน จะไม่มีการก้าวล่วงเข้าไปในส่วนของกฎหมายภายในของประเทศคู่เจรจาเช่น กรณี ไทย- จีน ที่บอกว่ามีปัญหาเรื่องไทยไม่เก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) สินค้าเกษตร ทำให้การนำเข้าผัก-ผลไม้จากจีนเข้ามาไทย เก็บภาษีที่ 0% อย่างแท้จริง ขณะที่การส่งผัก-ผลไม้จากไทยเข้าจีนนั้น แม้ว่าจะไม่เสียภาษีนำเข้า หรือเสียภาษีนำเข้า 0% แต่สินค้าเกษตรไทยต้องเสีย VAT 13 % ทำให้ต้นทุนสินค้าเกษตรไทยสูงขึ้นนั้น โดยข้อเท็จจริงนั้น ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นเรื่องภายในของจีน ที่เขาเก็บทั้งสินค้าเกษตรภายในและภายนอกประเทศ ส่วนของไทยเมื่อไม่เก็บสินค้าเกษตรในประเทศ สินค้านำเข้าก็ต้องไม่เก็บเช่นกัน เป็นการดำเนินการตามกรอบขององค์การการค้าโลก ซึ่ง ทุก ๆ ประเทศก็ต้องปฏิบัติตามนี้ไม่มียกเว้น

วิวัฒน์ รุ่งเรืองผล (2548) ได้เขียนบทความเรื่องประตูด่าน 3 บานก่อนส่งออก ประตูด่าน 3 บานที่ว่าได้แก่ ประตูด่านที่ 1 คือ ภาษี หรือที่เรียกเป็นทางการว่า อากรศุลกากร (Customs tariff) ซึ่งกำหนดโดยรัฐบาลของแต่ละประเทศ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ภาษีขาเข้า และ ภาษีขาออก ภาษีขาเข้าถือว่าเป็นอุปสรรคขั้นแรกของการส่งออก ซึ่งถ้าภาษีขาเข้าสูงมากการนำเข้าก็ไม่เกิด ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงตกลงลดภาษีระหว่างกันเรื่อยมาตั้งแต่ปี 2490 ภายใต้อาณัติของ GATT โดยครั้งหลังสุดที่ตกลงลดภาษีระหว่างกันได้สำเร็จคือ ในปี 2538 ทำให้ภาษีระหว่างสมาชิก WTO ลดลงอย่างมาก นอกจากนี้จากนโยบายการค้าเสรีของประเทศต่าง ๆ ในโลกในรูปแบบของการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างกัน (FTA) ยิ่งทำให้การลดภาษีรวดเร็วขึ้นไปอีก กำแพงภาษีที่ลดลงเรื่อย ๆ จึงมาพร้อมกับโอกาสของการส่งออกที่เพิ่มขึ้นอย่างมากสำหรับผู้ประกอบการไทย ประตูด่านที่ 2 มาตรฐานสินค้า คือ การกำหนดมาตรฐานสินค้า ซึ่งมี 2 ด้าน คือ มาตรฐานสินค้าส่งออก ซึ่งจะใช้บังคับกับสินค้าส่งออกบางประเภทที่รัฐบาลไทยต้องการควบคุมคุณภาพเพื่อสร้าง